

Geheugen in steen

Maastricht ondergaat op dit moment de grootste verandering in de laatste honderd jaar. Om herinneringen aan oude ijkpunten in de openbare ruimte te bewaren, bedacht ontwerper Paul Koenen 'Het geheugen van Maastricht': een serie terrazzo zitelementen vervaardigd met bouwpuingranulaat. Het project won de Design Award Made for Maastricht 2017 en de eerste bank kreeg onlangs zijn plek in het Maastrichtse Sphinxkwartier.

Afbraak van industriële complexen, renovatie van naoorlogse wijken, aanleg van de Koning Willem-Alexandertunnel. Maastricht verandert in snel tempo. 'Soms zo respectloos. Gebouwen waar je eerst jarenlang langsfiets, zijn opeens weg en voor je het weet vergeten,' zegt de Nederlandse ontwerper Paul Koenen, die in de buurt van het Belgische Tongeren woont en werkt. Om iets te doen met de verdwenen gebouwen en constructies, besloot hij deel te nemen aan de prijsvraag 'Maak een buitenobject met een digitale functie' en mee te dingen naar de jaarlijkse Design Award Made for Maastricht.

Bouwpuingranulaat

'Een bank of zitobject is een laagdrempelig kunstwerk, waar je iedereen mee kan bereiken,' zegt Koenen, maker van onder andere de 'mijnsteenbanken' die op vijf plekken in Zuid-Limburg staan. 'Door er resten van een bouwwerk, het zogenaamde bouwpuingranulaat, in te verwerken en de bank te plaatsen op de locatie waar het bouwwerk ooit stond, vertel je de geschiedenis van de plek en wordt het een vast onderdeel van de nieuwe omgeving.' Ook aan de digitale functie is gedacht. Met een opgenomen code kunnen de zitmodules worden gekoppeld aan een app of database met verdwenen onroerend goed. 'De techniek en presentatie moet nog ontwikkeld worden. Het idee is dat je ter plekke op je smartphone kunt lezen waar de bank uit bestaat en wat er ooit aan onroerend goed stond. Bij meerdere banken kun je er een toeristische route aanhangen of een agenda met evenementen in de buurt. Het mooist is als de bank een free wifi-punt wordt.'

Elegante blokkade

De eerste zitbank in de reeks is af en staat sinds kort op het plein achter het Studenthotel Maastricht, gehuisvest in het getransformeerde Eiffelgebouw op het voormalige Sphinxterrein. 'Dit leek mij de meest logische plek om te beginnen. Het Sphinxkwartier of Belvédère is de oudste industriële wijk van Nederland, die momenteel verandert in een hippe hotspot.' De terrazzo zitbank bestaat uit vier losse modules, een grote van 120 bij 245 cm en drie kleinere van 120 bij 120 cm, die op verschillende manieren zijn te rangschikken. Iedere module bestaat uit twee gespiegelde, golvende lijnen, waardoor het water na een regenbui altijd wordt afgevoerd. 'De bank is in principe eindeloos uitbreidbaar, maar vier modules is het minimum om uit te drukken wat je ermee kunt. Ze zijn met een palletwagen of kraan makkelijk verplaatsbaar om bijvoorbeeld een toegangsweg naar pleinen of terrassen op een elegante manier te blokkeren.'

Terrazzo

Het beton van de bank is voor een groot deel gemaakt van bouwpuingranulaat van de inmiddels gesloopte op- en afrit van de Noorderbrug. Dat materiaal is vervolgens in houten mallen gegoten om zijn modulevorm te krijgen. Aan het nog natte betonoppervlak heeft Koenen stukjes gekleurd, keramisch materiaal en andere stenen toegevoegd, die hij verzamelde uit de gesloopte onderdelen van de Sphinxfabriek. Zo zijn de nu zichtbare groene stukjes afkomstig van een werkvloer, de gele stukjes tegel van een wasgelegenheid. Door het droge beton daarna te schuren en te polijsten, ontstaat een prachtig terrazzo. 'De kleuren worden bij polijsten nog intenser.'

Toch heb ik het oppervlak bewust niet glanzend gemaakt, omdat het beton na enkele regenbuien toch weer dof wordt. Zo is het eerlijker.' De modules zijn behandeld met een minerale nanocoating om ze te beschermen tegen water en andere weersinvloeden. De bank is verder volledig hufferproof. Zelfs voor skaters die de bank meteen na plaatsing hebben ontdekt.

Big Bag

Het ontwerp en de plek voor een tweede setup heeft Koenen al bedacht: drie golvende schijven met een diameter van 2 meter bij de Tapijnkazerne in het Jekerkwartier, gemaakt met materiaal van een afgebroken atoombunker. Ook buiten Maastricht hoopt hij zo stukjes bouwgeschiedenis te preserven en respect te tonen voor wat was: 'Idealiter benaderen architecten, stedenbouwkundigen en projectontwikkelaars mij voordat een gebouw of een constructie gesloopt en gebroken gaat worden. Reserveer een Big Bag bouwpuingranulaat en ik maak een unieke bank van het verdwenen gebouw in een nieuwe context.'

www.paulkoenen.com / www.minestone.eu